

Sygn. akt V CZ 12/13

POSTANOWIENIE

Dnia 28 maja 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Anna Kozłowska (przewodniczący)

SSN Marian Kocon

SSN Marta Romańska (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa K. K.

przeciwko A. C.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 28 maja 2013 r.,

zażalenia pozwanego na postanowienie Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 14 grudnia 2012 r.,

uchyla zaskarżone postanowienie.

Uzasadnienie

Postanowieniem z 14 grudnia 2012 r. Sąd Apelacyjny odrzucił skargę kasacyjną A. C. – pozwanego w sprawie o zapłatę z powództwa K. K. od wyroku tego Sądu z 13 kwietnia 2012 r. Sąd Apelacyjny wskazał, że pozwany w skardze kasacyjnej wniósł o zwolnienie go od kosztów. W związku z wątpliwościami, jakie to oświadczenie wywołało, wezwano pozwanego o udzielenie dodatkowych informacji na temat jego sytuacji osobistej i majątku. Z oświadczenia pozwanego wynikało, że razem z żoną był właścicielem wielu nieruchomości o znacznej wartości. Pozwany nie wyjaśnił, w jaki sposób rozdysponował środki uzyskane z ich sprzedaży dokonanej po tym, jak podzielił się majątkiem z żoną. Informacje przekazywane przez pozwanego o jego aktualnej sytuacji osobistej i materialnej były, zdaniem Sądu, wybiórcze i nierzetelne, co zadecydowało o oddaleniu jego wniosku o zwolnienie go od kosztów w postępowaniu kasacyjnym.

Od skargi kasacyjnej pozwany powinien wnieść opłatę w wysokości 25.095 zł, o co został wezwany. Skoro termin do opłacenia tego środka zaskarżenia minął bezskutecznie, to Sąd Apelacyjny środek ten odrzucił na podstawie art. 398° § 2 k.p.c.

W zażaleniu na postanowienie z 14 grudnia 2012 r. pozwany wniósł – na podstawie art. 380 k.p.c. – o rozpoznanie także poprzedzającego go postanowienia z 22 października 2012 r. w przedmiocie oddalenia jego wniosku o zwolnienie od opłaty od skargi kasacyjnej, bowiem to rozstrzygnięcie zdeterminowało jego sytuację prawną co do obowiązku opłacenia skargi kasacyjnej, który to obowiązek był dla niego niemożliwy do wykonania.

Pozwany zarzucił, że Sąd Apelacyjny dokonał błędnych ustaleń na temat jego sytuacji materialnej oraz nie dostrzegł, iż nieruchomość położona przy ul. M. i S. w K., to ta sama nieruchomość i w efekcie postanowienie o odmowie zwolnienia pozwanego od kosztów sądowych wydał z naruszeniem art. 100 ust. 2 i art. 102 ust. 1 u.k.s.c.

Pozwany wniósł o zmianę zaskarżonego postanowienia, udzielenie mu zwolnienia od kosztów sądowych w całości a ewentualnie o uchylenie tego postanowienia i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

1. Na postanowienie w przedmiocie zwolnienia od kosztów sądowych nie przysługuje zażalenie do Sądu Najwyższego (art. 394¹ k.p.c.). Takie postanowienie może zostać skontrolowane pośrednio, jeżeli skutkiem braku zwolnienia z kosztów sądowych i niewniesienia opłaty od skargi kasacyjnej skarga zostanie odrzucona, a skarżący w zażaleniu na postanowienie o odrzuceniu skargi kasacyjnej wniesie o kontrolę rozstrzygnięcia o kosztach (art. 380 w zw. z art. 398²¹ k.p.c.). W taki sposób pozwany określił przedmiot zaskarżenia zażaleniem na postanowienie o odrzuceniu skargi kasacyjnej.

2. Stosownie do art. 102 ust. 1 i 2 u.k.s.c. zwolnienia od kosztów sądowych może się domagać osoba fizyczna, jeżeli złoży oświadczenie, z którego wynika, że nie jest w stanie ich ponieść bez uszczerbku utrzymania koniecznego dla siebie i rodziny. Do wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych powinno być dołączone oświadczenie obejmujące szczegółowe dane o stanie rodzinnym, majątku, dochodach i źródłach utrzymania osoby ubiegającej się o zwolnienie od kosztów.

Z akt sprawy wynika, że pozwany w toku postępowania ubiegał się o zwolnienie go od kosztów i takie zwolnienie uzyskał na mocy postanowienia z 6 listopada 2008 r. w części co do opłat powyżej 1.000 zł (k. 104). Postanowienie to nie zostało uchylone ani zmienione w toku postępowania w sprawie. Po jej prawomocnym zakończeniu, dla celów wniesienia skargi kasacyjnej, pozwany ponownie wystąpił o zwolnienie go od kosztów.

Zwolnienie od uiszczenia kosztów sądowych następuje po dokładnej analizie aktualnej sytuacji materialnej strony, w odniesieniu do konkretnej kwoty, którą strona ma obowiązek zapłacić na danym etapie postępowania. W związku z wniesieniem skargi kasacyjnej w niniejszej sprawie na pozwanym ciążył obowiązek jej opłacenia kwotą 25.095 zł i do tych granic obowiązku Sąd Apelacyjny powinien odnieść swoje rozważania na temat zdolności pozwanego do pokrycia kosztów sądowych należnych w sprawie.

3. Z oświadczenia majątkowego, które pozwany złożył przy pierwszym wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych wynikało, że pozostaje we wspólnym gospodarstwie domowym z żoną. Podał, że oczekuje na ustalenie emerytury lub renty, gdyż osiągnął stosowny wiek, ale też uległ wypadkowi komunikacyjnemu

rodzającemu poważne konsekwencje zdrowotne, a na koszty leczenia wydaje po 300-500 zł miesięcznie. Dochody żony z tytułu emerytury, z którą pozostaje w rozdzielnosci majątkowej, określił na 2.844 zł. Pozwany podał, że przysługuje mu udział w wysokości 283/1000 we własności nieruchomości przy ul. G., która jest obciążona hipotekami i wszczęto z niej egzekucję.

Oświadczenie majątkowe złożone przy kolejnym wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych ujawnia informacje o sytuacji osobistej, majątku i dochodach pozwanego i jego żony w zasadzie tożsame z podanymi poprzednio. Pozwany podał w nim, że przysługuje mu udział 283/1000 we własności obciążonej hipotekami nieruchomości w K., zajętej w postępowaniu egzekucyjnym. Pozostaje na utrzymaniu żony, której dochód wynosi 1.925,31 zł i z którą pozostaje w rozdzielnosci majątkowej. W odpowiedzi na wezwanie Sądu pozwany wyjaśnił, że jego żona jest właścicielem domu w K. przy ul. K. i ponosi wszystkie koszty utrzymania tego domu. Złożył też do akt odpis postanowienia w sprawie o podział majątku wspólnego oraz podał, że te nieruchomości, które zostały mu przyznane sprzedał, a środki uzyskane ze sprzedaży przeznaczył na spłatę wierzycieli.

4. Przed wydaniem zaskarżonego postanowienia Sąd Apelacyjny nie przeanalizował kolejnych oświadczeń majątkowych pozwanego pod kątem stwierdzenia, czy i w jaki sposób zmieniła się jego sytuacja osobista, materialna i źródła dochodów od czasu jak uzyskał poprzednie zwolnienie od kosztów sądowych. Zarzucił wprawdzie pozwanemu, że ten nie wyjaśnił rzetelnie, w jaki sposób rozdysonował środki ze sprzedaży trzech nieruchomości w Katowicach, ale pozwany zaprzeczył, by przysługiwało mu prawo do aż trzech nieruchomości. Z oświadczenia pozwanego wynika, że nieruchomość przy ul. M. i przy ul. S., to ta sama nieruchomość. W księdze wieczystej wpisano jeszcze inny jej adres, a mianowicie ul. R. Ta okoliczność uszła uwadze Sądu Apelacyjnego.

Trzeba zauważyć, że jeżeli ten sam podmiot był już wcześniej zwalniany od kosztów sądowych w związku z jego sytuacją majątkową, to bez wykazania jej zmiany nie jest zasadna odmowa dalszego zwolnienia od kosztów. W postanowieniu o odmowie zwolnienia sąd powinien przytoczyć argumenty przemawiające za tezą, że w zmienionej sytuacji majątkowej wnioskodawcy jest on

w stanie ponieść koszty postępowania (por. postanowienia Sądu Najwyższego z 14 października 2005 r., III CZ 77/05; z 6 maja 2011 r., II CZ 12/11, niepubl.).

W związku z niedostatecznym rozważeniem przez Sąd Apelacyjny wniosku pozwanego o zwolnienie go od kosztów sądowych oraz odmówieniem mu zwolnienia od opłaty od skargi kasacyjnej, co prowadziło następnie do odrzucenia nieopłaconej skargi, Sąd Najwyższy – na podstawie art. 394¹ § 1 i 3 w zw. z art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. oraz art. 380 k.p.c. – orzekł, jak w sentencji.